

**KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE İLİŞKİN REHBERLİK VE SINIF
ÖĞRETMENLERİ İLE EĞİTİM FAKÜLTESİNDEKİ ÖĞRETMEN
ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ:
KOCAELİ ÖRNEĞİ***

Geliş Tarihi: 12.05.2018

Kabul Tarihi: 24.05.2018

Ahmet Bilal DEMİRCİ**
YILMAZOĞLU****

Emin MAMMADOV***

Mustafa Recep

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, psikolojik danışmanlık ve rehberlik ve sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri ile psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini karşılaştırmak, varsa farklılıkları ve buna neden olan değişkenleri ortaya koymaktır. Araştırmanın evrenini, İzmit ilçesinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 26 rehber öğretmen ve 253 sınıf öğretmeni ile Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi PDR ve sınıf öğretmenliği bölümlerine 2015-2016 eğitim-öğretim yılında 3. ve 4. Sınıfa devam eden PDR bölümünden 30, sınıf öğretmenliği bölümünden 79 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırma, tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmanın verilerinin toplanması kısmında öğretmenler ve öğrenciler için iki ayrı bilgi formları oluşturulmuştur ve Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilen, Kırcalı-İftar tarafından Türkçeye uyarlanan “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği” kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin analizleri değerlendirilirken SPSS 21 programından yararlanılarak T-testi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri ile rehber öğretmenleri ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ancak, genel olarak araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır ve öğretmenlerin görüşlerinin öğrencilere göre daha olumlu

---

* Bu araştırma yazısı, Kocaeli İlinde 2016 yılında araştırmacılar tarafında yapılan lisans bitirme tezinden oluşturulmuştur.

** Sosyal Hizmet Uzmanı/Kocaeli Üniversitesi Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, KOCAELİ e-posta: ahmetbilal.demirci48@gmail.com

*** Sosyal Hizmet Uzmanı/Kocaeli Üniversitesi Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, KOCAELİ e-posta: eminnmammadov@gmail.com

**** Sosyal Hizmet Uzmanı/Kocaeli Üniversitesi Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, KOCAELİ e-posta: mustafarecepyilmazoglu@gmail.com

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin branşlarına göre kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde istatistiksel olarak önemli bir farklılık olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin rehber öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinden daha başarılı olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak da araştırma sonuçlarına göre kaynaştırma öğrencileri ile sınıf öğretmenin bire bir daha fazla iletişimde bulunması ve çocuğun durumunu daha çok gözleme imkanının olması olarak gösterilebilir. Rehber öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasında okullardaki etkinliğinin yeterli düzeyde olmaması, okul mevcuduna göre rehber öğretmen sayısının yetersiz olması ve kaynaştırma öğrencilerinin eğitim haklarını tam anlamıyla yerine getirememeleri noktasında, okul sosyal hizmeti ile birlikte bütüncül bir yaklaşım kazandıracağı ve yaşanan problemlere daha etkin bir müdahale planı geliştirilebileceği düşünülmektedir. Bu noktada araştırma sonucunda belirtilen önerilerin, daha kapsayıcı bir okul ortamı açısından kaynaştırma uygulamasında okul sosyal hizmetinin önemine vurgu yaptığı söylenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma Eğitimi, Sınıf Öğretmenleri, Sınıf Öğretmeni Adayları, Rehber Öğretmenler, Rehber Öğretmen Adayları, Görüşler, Okul Sosyal Hizmeti

Guidance Towards Inclusive Education And Class Teachers At The Faculty Of Teacher Education An Evaluation Of The Views Of The Candidates: Example Of Kocaeli

ABSTRACT

The purpose of this study is to compare the views of the students of psychological counselling and guidance and classroom teaching department and psychological guidance teachers and classroom teachers in regard with the inclusive education and to present the differences –if ever- and the variances that are cause them. The universe of the research is consisted of 26 guidance counselor and 253 classroom teachers who are work for elementary schools in İzmit district and the Faculty of Education at Kocaeli University and 30 students who attended PDR and classroom teaching departments 3. And 4. Classes in the period of 2015 and 2016 and 79 students from the classroom teaching department.

Research is in screening model. Screening model is a research approach who aims at describe a case in the past or present as being form. In the part of data gathering two different information forms are created for teachers and students and Views Scale relating to Inclusiveness who developed Antonak and Larivee (1995) and applied to Turkish by Kırcaali-İftar is used.

When the analysis is evaluated T-test, Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis test are used by befitting from SPSS 21 program. In the results of the research it is seen that there was no significant difference between views of the students of psychological counselling and guidance and classroom teaching department and psychological guidance teachers and classroom teachers in regard with the inclusive education. However, there is a significant difference in terms of statistics between the views students and teachers who participated in research in respect with inclusiveness and it is observed that the views of the teachers are more positive than that of students. There was a significant difference about the views of the teachers about inclusiveness in terms of statistics. It is observed that the views of the classroom teachers are more successful than that of guidance counselors. The reason of that is the more relations between the inclusiveness students and classroom teachers. The efficiency of the guidance counselors at schools in inclusive application is not at the adequate level as well as the in adequate level of number of guidance counselor and the inclusive students are not able to use their educational rights. It is considered that in this points the more efficient intervention plan may be developed. At this point the suggestions that is defined in the result of the research emphasize the importance of school social work in inclusiveness application.

Keywords: Inclusive Education, Classroom Teachers, Candidates of Classroom teachers, Guidance Counsellors, Candidates of Guidance Counsellors, School Social Work.

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

Giriş

Toplumun dezavantajlı veya hassas olarak gördüğü gruplardan biri engellilerdir. Engelli bireylerin hayatın birçok alanında kaynaklara erişimde yaşadığı zorluklar toplumsal bir problemdir. Bu erişim sorunu, beraberinde toplumsal dışlanmayı da getirmektedir. Fakat her birey gibi engelli bireylerin de toplumla iç içe yaşaması en temel haklarından biridir.

Toplumsal hayata katılımda engel teşkil eden, erişimlerini kısıtlayan sorunların giderilerek, engelli bireylerin toplumla uyumlu bir şekilde yaşamalarını sağlamak gerekmektedir. Bu konu üzerine geliştirilen sosyal politikalar ve STK hareketleri, farkındalık oluşturma ve yaşanan problemlerin ortadan kaldırılmasında büyük bir etkidir. Bireyin temel haklarından biri olan eğitim hakkından her vatandaş gibi engelli bireylerin de eşit şekilde ve adil olarak yararlanması gerekir.

Toplumlarda sahip oldukları özellikler nedeniyle yaşlılarının yararlandığı normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayıp özel eğitime gereksinim duyan bireyler bulunmaktadır (Ünal, 2010). Özel gereksinimli bireylerin eğitim gereksinimlerinin karşılandığı eğitim ortamları farklılık göstermektedir. Bu ortamların belli başlıları; özel okullar, normal okullardaki özel sınıflar ve normal sınıflardır (Batu, Kırcaali İftar, Uzuner, 2004). Özel gereksinimli bireylerin normal sınıflarda eğitim görmesini içeren uygulama kaynaştırma eğitimi olarak adlandırılmaktadır.

Engelli öğrencilerin sorun ve ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ve çözümlenmesi, içinde buldukları kaynaştırma eğitime ve sosyal çevrelerine uyumlarının sağlanması, ders başarılarını olumsuz olarak etkileyebilecek etkenlerin ortadan kaldırılması ve bu çocukların ailelerine gerekli hizmetlerin götürülmesi konularında bu ekip çalışması önemli bir yere sahiptir.

Kaynaştırma eğitiminde yapılan çalışmalar eğitim ve sosyoloji alanlarında olup; genel olarak öğretmen görüşlerinin alınması ve alınan görüşlere göre eğitim verilmesi ve öğrencilerin sosyal becerilerinin belirlenip o becerilerine göre yönlendirici eğitimler sunulması üzerine yapılmıştır. Yapılan çalışmalar genellikle öğretmen ve öğrenci görüşleriyle, kaynaştırma eğitimindeki sorunlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Örneğin, kaynaştırma uygulamalarında öğretmenlerin görüşleri ile ilişkili Türkoğlu'na ait (2007) "İlköğretim Okulu Öğretmenleriyle Gerçekleştirilen Bilgilendirme Çalışmalarının Öncesi Ve Sonrasında Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans çalışmasında; öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri, nitel veri

toplama tekniklerinden yararlanılarak yarı yapılandırılmış görüşmeler ile derlenmiştir. Çalışma sonucunda, görüşmeye katılan öğretmenlerin tümünün özel gereksinimli öğrencilerin okulöncesi eğitimi almalarını gerekli gördükleri; öğretmenlerin büyük kısmının okulöncesi dönemde özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma yoluyla eğitilmelerinden yana oldukları; öğretmenlerin özel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim ya da ders aldıkları ancak bu derslerin kendileri için yeterli olmadığı görülmüştür. Sosyal hizmet alanında Aykara (2010)'nın tez çalışmasında ise, kaynaştırma eğitiminde yer alan bedensel engelli öğrencilerin sosyal uyum konusunda yaşadıkları güçlüklerle ilişkin olarak kendi duygu ve düşüncelerinin üzerinden yapılan değerlendirme neticesinde okul sosyal hizmetinin önemine vurgu yapılmıştır. Ancak bu çalışma sadece bedensel engelli öğrencileri kapsamakta ve kaynaştırma eğitiminde sadece sosyal uyum kavramını irdelemekte, dolayısıyla okul sosyal hizmetini de sosyal uyum sağlama açısından ele almaktadır. Multidisipliner bir alan olan sosyal hizmet alanında kaynaştırma eğitiminin temel uygulayıcıları olan sınıf öğretmenleri, psikolojik danışman ve rehberlik öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, okul sosyal hizmeti boyutunda geliştirilecek öneriler açısından önemli görünmektedir.

1. Çalışmanın Gerekçesi

Kaynaştırma uygulamasının temel amacı engelli çocukların normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte eğitim görmesini sağlamaktır. Çünkü özel gereksinimli öğrenciler için ayrı eğitim ortamlarının oluşturulması çocuğun normal toplum yaşamına uyum sağlamasını zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda normal gelişim gösteren çocuklar açısından da kaynaştırma eğitiminin yaygınlaşması farkındalık kazanmaları açısından önem arz etmektedir. Kaynaştırma uygulamalarının artışına karşılık okul ortamında özel gereksinimli çocuklara yönelik tutumların değişmesi söz konusu olamamıştır. Kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması için okul ortamının fiziksel olarak düzenlenmesi, sınıf öğretmenin farklı seviyedeki öğrencilere, düzeylerine göre nasıl yardım sağlaması gerektiğini bilmesi, normal sınıftaki eğitimci ile özel eğitimcinin işbirliği yapması, çocuklarda kalıcı düzeyde davranış değişikliğini oluşturmak için okul-aile işbirliğinin sağlanması, belirli aralıklarla süreç içerisinde programın eğitimcinin ve çocukların değerlendirilmesi, ailelerin ve öğretmenin kaynaştırma öğrencisine olumlu tutum göstermesi ve kaynaştırma öğrencisinin sınıfta akranları tarafından kabul edilmesi de gerekmektedir (Ünal, 2010).

Bu noktada eğitimcinin görüş ve tutumu önem arz etmektedir. Çünkü Avcı (1998)'ya göre sınıftaki çocukların gereksinimlerinin karşılanması, sınıfta sağlıklı etkileşimlerin kurulması ve sürdürülmesi, özel

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

gereksinimi olan çocukların sınıfa, okula, hatta topluma sosyal kabulü büyük ölçüde öğretmen tutumuyla şekillenmektedir (Gözün ve Yıkılmış, 2004: 79-88).

Önemli olan bir başka nokta ise okulda rehberlik servisinin kaynaştırma uygulamasındaki öğrenciler için herhangi bir çalışma yürütüp yürütmediğidir. Kaynaştırma öğrencisinin sınıf içinde ve kabulünde sınıf öğretmenin tutumu kadar okuldaki rehberlik servisinin görüş ve tutumu da önemlidir. Okulda bulunan kaynaştırma öğrencileri, sınıf öğretmeni, sınıftaki normal gelişim gösteren öğrenciler veya veliler tarafından olumsuz davranış ve tutumlarla karşılaşılırsa ve bir dışlanma söz konusu ise rehberlik servisinin bu durumu fark etmesi ve sorunların giderilmesine yönelik programlar geliştirmesi beklenmektedir.

Bu araştırmada da kaynaştırma eğitiminin amaca ulaşmasında önemli etkenlerden biri olarak görülen öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Bu görüşlerin hem aktif olarak öğretmenlik yapanlar hem de eğitim fakültesinde öğrenci olan öğretmen adaylarından derlenmesi amaçlanmıştır. Çünkü henüz eğitim gören öğretmen adayları ile aktif olarak görevde olan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde farklılık olduğu düşünülmektedir.

Bununla birlikte görev yapan rehberlik ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında da farklılık olduğu düşünülmüş bunun nedenleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada öğretmen ve öğretmen adaylarının kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri değerlendirilirken hak temelli yaklaşım açısından engelli bireylerin eğitim hakkından en iyi şekilde faydalanması noktasında okul sosyal hizmetinin önemine odaklanılmıştır. Öğrencilerin karşılaştığı çeşitli sorunların çözümüne yönelik olarak okul ortamlarında gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamaları önemli bir işleve sahiptir. Okul ortamlarında çalışan sosyal hizmet uzmanları, çeşitli psikososyal ve ekonomik nedenlerle risk altında olan öğrenci ve ailesi için savunuculuk rolü üstlenmek, öğrencileri ve aileleri güçlendirmek, okul ve ev arasındaki iletişimi ve işbirliğini işlevsel duruma getirmek, ailelerin çocuklarının psikososyal gelişim özelliklerini ve eğitim gereksinimlerini anlamasına yardımcı olmak, öğrencinin yaşam koşulları hakkında öğretmenleri bilgilendirmek, risk altındaki çocuklar ve ailelerinin hizmet alabileceği kurumlara gereksinimi olan öğrenci ve ailesini yönlendirmek gibi pek çok görevi vardır (Duyan ve Diğ., 2008: 17-25).

Engelli bireylerin var olan haklarından eşit şekilde faydalanabilmesinde, sorunlarının belirlenmesinde ve bu sorunlara yönelik çözümler geliştirmede sosyal hizmet önem teşkil etmektedir. Yine engelli bireyin temel haklarından olan eğitim hakkının en iyi şekilde yerine getirilmesinde ve kaynaştırma eğitimi uygulamasının hedeflerinin gerçekleştirilmesinde okul sosyal hizmeti önemli bir unsurdur. Kaynaştırma eğitiminde, engelli öğrenci için planlanan bireyselleştirilmiş eğitim programları yer alır. Okul sosyal hizmet uzmanları, okulun içindeki ve dışındaki çeşitli hizmetleri harekete geçirerek, bireysel eğitim programı hedeflerinin içinde yer almaktadırlar. Örneğin, okul sosyal hizmet uzmanları, engelli çocuklara bireysel veya grup danışmanlığı sağlayabilir veya okulda, evde veya sosyal çevrelerinde, eğitim yaşamlarını etkileyebilecek güçlükleri çözmeye çalışabilirler (Constable, 1999; akt. Aykara, 2011).

2. Amaçlar

Araştırmanın genel amacı; Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesindeki psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü ve sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri ile İzmit'te görev yapan rehber öğretmenler ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini karşılaştırmak, varsa farklılıkları ve buna neden olan değişkenleri ortaya koymaktır.

2.1. Hipotezler

- H1. Kaynaştırmaya ilişkin görüşler öğretmenler ile öğrenciler açısından farklılık göstermektedir.
- H2. Kaynaştırmaya ilişkin görüşler sınıf öğretmenleri/öğretmen adayları ile rehber öğretmenleri/öğretmen adayları arasında farklılık göstermektedir.
- H3. Kaynaştırmaya ilişkin görüşler kaynaştırmaya ilişkin eğitim almaları durumuna göre farklılık göstermektedir.
- H4. Engellilik alanına dair farkındalığının olması kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini olumlu yönde etkiler.
- H5. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini farklılaşmaktadır.
- H6. Öğretmen adaylarının engellilere yönelik gönüllü faaliyette bulunması görüşlerini olumlu yönde etkiler.
- H7. Rehber öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri sınıf öğretmenlerine oranla daha olumludur.

3. Yöntem

Araştırma, tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır (Karasar,2013).

Bu araştırmada bilinmek istenen şey; hali hazırda görev yapan rehberlik ve sınıf öğretmenleri ile PDR ve sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığıdır. Öğretmen-öğretmen adayı farklılığı ile birlikte sınıf öğretmenliği ve PDR alanları arasında da farklılık olup olmadığı öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu nedenlerden ötürü araştırmada tarama modeli kullanılmıştır.

Bu araştırmanın evreni; İzmit ilçesinde bulunan ilköğretim okullarındaki rehberlik ve sınıf öğretmenleri ile Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi PDR ve sınıf öğretmenliği bölümlerine 2015-2016 eğitim-öğretim yılında 3. Ve 4. Sınıfa devam eden öğrencilerden oluşmaktadır.

Evren içinden örneklem seçilirken öncelikle İzmit'te bulunan bütün ilköğretim okulları ve okullardaki rehberlik ve sınıf öğretmenleri sayısına İzmit İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden bilgi talebi yoluyla ulaşılmıştır. İlçede bulunan 53 ilköğretim okulundan PDR öğretmenine sahip olan 26'sı örnekleme alınmıştır. Bu 26 okulda bulunan tüm sınıf öğretmenleri içinden örnekleme gireceklerin sayısı, küme örnekleme yöntemi ile 0.05 güven aralığı ve $t = 1.96$ ile belirlenmiş olup 253'tir. Okullardaki toplam sınıf öğretmeni sayısına göre her bir okuldan araştırmaya katılacak öğretmen sayısı orantılı olarak belirlenmiştir. Örneklem çerçevesinde belirlenen öğretmen sayılarına orantılı olarak her bir bölümden 2015-2016 eğitim öğretim yılında 3. ve 4. sınıfta öğrenim görececek öğrenciler arasından seçilecek öğretmen adayı sayısı belirlenmiştir.

Araştırmanın verilerinin toplanması kısmında öğretmenler ve öğrenciler için iki ayrı bilgi formları oluşturulmuştur ve Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilen, Kırcaali-İftar tarafından Türkçeye uyarlanan "Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği" kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin analizleri değerlendirilirken SPSS 21 programından yararlanılarak T-testi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

4. Bulgular

Araştırmaya katılacak öğretmenlerin seçiminde ilkokullarda rehber öğretmenin bulunma durumu dikkate alınmış, bu nedenle rehber öğretmen

bulunan 26 ilkokuldaki öğretmenler üzerinden araştırma gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin; cinsiyet, okudukları bölüm, sınıf düzeyleri, yakın çevrede engelli bireyin varlığı, engellilik alanında gönüllü faaliyette bulunma durumu, kaynaştırma öğrencisi ile eğitim süreci içinde aynı okul-sınıf ortamında bulunma durumu gibi değişkenlere göre kaynaştırmaya ilişkin görüşleri incelenmiştir. Öğretmenlerin; cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, branş, mezun olunan bölüm, kadro durumu, mesleki kıdem, yakın çevrede engelli bireyin varlığı, sınıfta kaynaştırma öğrencisinin bulunma durumu ve mesleki yaşantıda kaynaştırmaya ilişkin eğitim alma durumu gibi değişkenlere göre kaynaştırmaya ilişkin görüşleri incelenmiştir.

Örnekleme alınan 109 öğrenciden 87'sinin ve 279 öğretmenden de 195'inin kadın olduğu ve böylece örneklemin cinsiyet açısından büyük oranda kadınlardan oluştuğu ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun 40-49 yaş grubunda olduğu görülmüştür.

Tablo-11. Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	X	SS	sd	t	p
Sınıf Öğretmenliği	Öğretmen	253	63.67	8.3	329	1.038	.300
	Öğrenci	79	62.62	6.1			

Tablo 1'de sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin karşılaştırılmasına ait t testi sonuçları verilmiştir. Buna göre $p=0.300$ değeri için sınıf öğretmenleri ile sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo-2. Rehberlik Öğretmenleri ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü Öğrencilerinin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Rehber Öğretmen	Öğrenci	30	28.38	823	366	.853
	Öğretmen	26	27.58	717		

Tablo 2'de rehberlik öğretmenlerinin ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin karşılaştırılmasına ait Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Buna göre $p=0.853$ değeri için rehber öğretmenleri ile psikolojik danışmanlık ve

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

rehberlik bölümü öğrencilerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo-3. Öğrenci ve Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	X	SS	sd	t	p
KAYNAŞTIRMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	Öğrenci	109	61.52	6.2	384	-	.043
	Öğretmen	279	63.13	8.5			

Tablo 3'te bütün örneklemdaki öğrenci ve öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması verilmiştir. Buna göre $p=0.043$ değeri öğrenci ve öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır. Anlamlılık görev yapmakta olan öğretmenlerin lehine olup, öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinden daha olumludur.

4.1. Öğrencilere İlişkin Bulgular

Tablo-4. Öğrencilerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
CİNSİYET	Kadın	87	54.12	4654	893	.937
	Erkek	22	53.52	1124		

Tablo 4'te öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan kadın ve erkek öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak önemli (anlamlı) bir farklılık bulunamamıştır ($U=893, p=0.937$). Araştırmaya katılan öğrenciler arasındaki cinsiyet farkının kaynaştırma uygulamalarına yönelik öğrenci görüşlerini olumsuz yönde etkilemediği görülmektedir.

Tablo-5. Öğrencilerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Bölümlerine Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
BÖLÜM	PDR	30	41.40	1200.50	765.5	.010
	Sınıf Öğretmenliği	79	58.69	4577.50		

Tablo 5’de öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin bölümlerine göre karşılaştırılmasına dair Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Buna göre $p=0.010$ değeri için öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde bölümlerine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup bu farklılık sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin lehinedir.

Tablo-6. Öğrencilerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Sınıflarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	X	SS	Sd	t	p
SINIF	3. Sınıf	49	63.0	5.9	105	2.397	.018
	4. Sınıf	60	60.2	6.2			

Tablo 6’da öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin bölümlerine göre karşılaştırılmasına dair t testi sonuçları verilmiştir. Buna göre; $p=0.018$ değeri için öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde sınıflarına göre 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup bu farklılık 3.sınıf öğrencileri lehinedir. Kaynaştırmaya ilişkin görüşlerde 3.sınıf öğrencilerinin ortalamasının $X=63.0$ 4.sınıf öğrencilerinin ortalamasından $X=60.2$ daha yüksek olduğu görülmektedir. 4. Sınıf öğrencilerinin staj döneminde okullarda buldukları süreç içinde uygulamaları ve uygulamalardaki eksiklikleri gözleme fırsatları olması nedeniyle anlamlı farkın 3.sınıf öğrencileri lehine çıktığı düşünülmektedir.

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

Tablo 2. Öğrencilerin Bölüm ve Sınıflarına Göre Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Bölüm	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
PDR	3. Sınıf	13	15.58	187	95	.756
	4. Sınıf	17	14.59	248		
Sınıf Öğretmenliği	3. Sınıf	36	46.17	1662	516	.016
	4. Sınıf	43	33.79	1419		

Tablo 7’de öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin bölüm ve sınıflarına göre karşılaştırılmasına ait Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. 5 numaralı ve 6 numaralı tablolarda öğrencilerin okudukları bölümlere göre ve buldukları sınıf düzeyine göre kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması verilmiştir. Bu tabloda ise okunan bölümlerde buldukları sınıf düzeyine göre karşılaştırma yer almaktadır. Sonuçlarda; psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında $p=0.756$ değeri için 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı, sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında $p=0.016$ değeri için 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu ve bu konuda sınıf öğretmenliği 3. Sınıf öğrencilerinin daha olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir.

Tablo-8. Öğrencilerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Engellilik Alanında Gönüllü Faaliyette Bulunma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Engellilik alanında gönüllü faaliyette bulunma	Evet	11	55.40	5318.50	393.5	.167
	Hayır	96	41.77	459.50		

Tablo 8’de öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin engellilik alanında gönüllü faaliyette bulunma durumlarına göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Buna göre; $p=0.167$

değeri için öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde engellilik alanında gönüllü faaliyette bulunma durumuna göre 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo-9. Öğrencilerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Kaynaştırma Öğrencisi ile Aynı Okul Ortamında Bulunma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kaynaştırma öğrencisi ile aynı okul ortamında bulunma	Evet	29	43.68	4555	817	.040
	Hayır	80	57.66	1223		

Tablo 9’da öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin kaynaştırma öğrencisi ile aynı okul ortamında bulunma durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Buna göre; $p=0.040$ değeri için öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde kaynaştırma öğrencisi ile aynı okul ortamında bulunma durumuna göre 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır. Bu anlamlılık kaynaştırma öğrencisi ile aynı okul/sınıf ortamında bulunmayanlar lehine olup; kaynaştırma öğrencisi ile aynı okul/sınıf ortamında bulunmayan öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri daha olumludur.

4.2. Öğretmenlere İlişkin Bulgular

Tablo-10. Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
CİNSİYET	Kadın	195	147.06	28676.50	6813.5	.026
	Erkek	84	123.61	10383.50		

Tablo 10’da öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U t testi sonuçları verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan kadın ve erkek öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde; $p=0.026$ değeri için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

görülmektedir. Kadın öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin erkek öğretmenlerin görüşlerine göre daha olumlu yönde olduğu görülmektedir.

Tablo -11. Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Yaş Aralıklarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
YAŞ	20-29 Yaş	16	145.44	4	1.666	.797
	30-39 Yaş	77	140.37			
	40-49 Yaş	121	138.85			
	50-59 Yaş	57	137.46			
	60-69 Yaş	6	98.75			

Tablo 11’de öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin yaşa göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir. Analiz sonucundaki $p=0.797$ değerine göre katılımcıların kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşleri yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($n=0.270$).

Tablo 10’den elde edilen bulgulara göre kaynaştırma uygulamalarına yönelik sınıf ve rehber öğretmenlerinin görüşlerinin yaşlarına göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Ünal(2010)’ın araştırmasında ise öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde yaş aralıklarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tablo-12. Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
MEDENİ DURUM	Bekar	21	100.21	4	7.051	.113
	Evli	242	144.76			
	Evli Değilim Ancak Biriyle Yaşıyorum	1	99.0			
	Boşanmış	14	120.32			
	Dul	1	139.50			

Tablo 12’de öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin medeni durumlarına göre karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir. Buna göre; $p=0.113$ değeri için öğretmenlerin medeni durumlarına göre kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo-13. Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
ÇOCUK SAHİBİ OLMA	Yok	42	132.90	4	1.055	.901
	1 tane	75	137.95			
	2 tane	127	141.47			
	3 tane	29	151.14			
	4 ve üzeri	6	130.33			

Tablo 13’te öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerinin çocuk sahibi olma durumlarına göre karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir. Öğretmenlerin çocuk sahibi olma durumlarına göre kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

Tablo-14. Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Yakın Çevrede Engelli Bireyin Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
YAKIN ÇEVREDE ENGELLİ BİREYİN VARLIĞI	Yok	217	134.87	5	3.349	.501
	Anne,baba,kardeş	7	102.79			
	Amca,dayı,teyze vb.	7	96.79			
	Kuzen,yeğen vb.	25	122.18			
	Komşu,ahbap	23	137.24			

Tablo 14'te öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin yakın çevrelerinde engelli bireyin olma durumuna göre karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir. Buna göre p=0.501 değeri için öğretmenlerin yakın çevrelerinde engelli bireyin olma durumuna göre kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo-15. Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Branşa Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
BRANŞ	Rehber Öğretmen	26	96.50	2509	2158	.004
	Sınıf Öğretmeni	253	144.47	36551		

Tablo 15'te öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerinin branşa göre karşılaştırılmasına dair Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Buna göre; p=0.004 değeri için öğretmenlerin branşlarına göre kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak önemli bir farklılık olduğu görülmektedir ve bu farklılık sınıf öğretmenleri lehinedir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin rehber öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinden daha başarılı olduğu söylenebilir.

Tablo-16. Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Kadro Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
KADRO DURUMU	Kadrolu	271	141.95	38468	556	.019
	Ücretli	8	74.00	592		

Tablo 16’da Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerinin kadro durumuna göre karşılaştırılmasına dair Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Buna göre; $p=0.019$ değeri için öğretmenlerin kadro durumuna göre kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ve bu farklılık kadrolu öğretmenler lehinedir. Okullarda görev yapan kadrolu öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin ücretli öğretmenlerinkinden daha olumlu olduğu görülmektedir. Ücretli öğretmenlerin %75($n=6$)’i 0-2 yıllık(yeni) öğretmen olup bu öğretmenlerin %50($n=4$)’si mesleki yaşantı boyunca kaynaştırma uygulamasına ilişkin eğitim almamıştır. Belirtilen bu nedenlerden dolayı kaynaştırmaya ilişkin görüşlerde kadrolu ve ücretli öğretmenler arasında kadrolular lehine anlamlı bir fark ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Tablo-17. Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
MESLEKİ KIDEM	Yeni Öğretmen(0-2 Yıl)	8	97.06	3	9.007	.029
	3-10 Yıllık Öğretmen	37	170.50			
	11-20 Yıllık Öğretmen	113	142.20			
	20 Yıllıkten Daha Kıdemli Öğretmen	121	131.46			

Tablo 17’de öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin mesleki kıdeme göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin mesleki kıdem açısından kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak bir farklılık vardır($p=0.029$). Tabloda; 3-10 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenlerde kaynaştırmaya ilişkin görüşlerin en olumlu

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

olduğu, 0-2 yıllık öğretmenlerin görüşlerinin ise diğer mesleki kademelere göre en düşük orana sahip olduğu görülmektedir. Ünal(2010)'ın araştırmasında öğretmenlerin kademeleri ile kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmamıştır ve bu araştırma ile paralellik sağlamamaktadır.

Tablo- 18. Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisinin Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
SINIFTA KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİSİNİN VARLIĞI	Yok	164	121.91	4	3.248	.517
	1 tane	59	109.31			
	2 tane	23	124.15			
	3 tane	5	99.50			
	4 tane	2	64.50			

Tablo 18'de öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin sınıfında kaynaştırma öğrencisinin olma durumuna göre karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir. Buna göre; p=0.517 değeri için öğretmenlerin sınıfında kaynaştırma öğrencisinin bulunma durumuna göre kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin daha olumlu olacağı düşünülmüş ve ortalamanın yüksek olması beklenmiş fakat sonuçlarda kaynaştırma öğrencisinin sınıfta bulunmasının görüşlerde anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmadığı görülmüştür.

Tablo-19. Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Mesleki Yaşantılarında Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Eğitim Alma Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
MESLEKİ YAŞANTIDA KAYNAŞTIRMAYA İLİŞKİN EĞİTİM ALMA DURUMU	Almadım	134	128.49	5	4.840	.436
	MEB Hizmet İçi Eğitim	103	129.16			
	RAM Hizmet İçi Eğitim	25	153.30			
	STK ile	2	100.50			
	Lisans Derecem Özel Eğitim Alanında	4	90.75			
	Diğer	11	108.32			

Tablo 19’da öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin mesleki yaşantı boyunca kaynaştırma uygulamasına ilişkin eğitim alma durumlarına göre karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir. Buna göre; $p=0.436$ değeri için öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde, mesleki yaşantılarında kaynaştırma uygulamasına ilişkin eğitim alma durumlarına göre 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur. Kaynaştırmaya ilişkin görüşlerde, kaynaştırma uygulamasına ilişkin eğitim alanlar ile almayanlar arasında anlamlı bir farklılık olması beklenmesine karşın istatistiksel açıdan önemli bir farklılık görülmemiştir.

5. Sonuç Ve Öneriler

Yapılan araştırmada Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü ve Sınıf Öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri, öğrencilikte ve alanda, öğretmenler arasında da değişkenlik gösterip göstermediği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırmaya alınan 26 okulda toplamda 89 kaynaştırma öğrencisinin olduğu ve öğretmenlerin mesleki yaşantıda kaynaştırmaya ilişkin eğitim alma durumları incelendiğinde öğretmenlerin yaklaşık 1/2’sinin eğitim almadığını ifade ettiği ve eğitim aldığı belirten öğretmenlerin ise büyük çoğunlukta MEB hizmet içi eğitim aldığı görülmüştür.

Kaynaştırmaya ilişkin görüşlerde, kaynaştırma uygulamasına ilişkin eğitim alanlar ile almayanlar arasında anlamlı bir farklılık olması

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

beklenmesine karşın istatistiksel açıdan önemli bir farklılık görülmemiştir. Gözün ve Yıkılmış (2004)'ın çalışmasında hizmet içi veya hizmet öncesi kaynaştırma eğitim programına katılan öğretmen adaylarının, katılmayanlara göre kaynaştırmaya yönelik tutumlarının olumlu yönde anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusu edinilmiş ve bu çalışmayla paralellik göstermediği görülmüştür.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde farklılık oluşturabileceği düşünülmüş, yapılan araştırma sonuçlarına göre de anlamlılık düzeyinde istatistiksel bir farklılık olduğu bulgusu edinilmiştir. 3-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin en olumlu olduğu görülmüştür. Kadro durumlarına bakıldığında 8 ücretli öğretmen olduğu ve kaynaştırma ile ilgili herhangi bir eğitim almadıkları; kaynaştırma eğitimi ile ilgili verilen MEB hizmet içi eğitiminin en son 2012 yılında verildiği bilgisine ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmada; öğretmenlerde 201, öğrencilerde 83 kişi ile büyük çoğunluğun yakın çevresinde engelli birey bulunmadığı sonucuna ulaşılmış ve görüşler açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Fırat (2014)'ın araştırmasında da anlamlı bir fark çıkmadığı ve bu çalışmayla paralellik gösterdiği bilgisine ulaşılmıştır. Kamusal alan dışında kaynaştırma uygulaması ile karşılaşma durumuna her iki grubun da ½ sinden fazlasının karşılaşmadığını belirttiği görülmüştür.

Rehber öğretmenler ve sınıf öğretmenlerinin “Kaynaştırmaya Eğitimine İlişkin Görüşler Ölçeği” ile elde edilen görüşleri doğrultusunda yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, görüşler arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bransa göre yapılan karşılaştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına rehber öğretmenlere oranla daha olumlu baktığı görülmüştür.

Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri ile alanda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşlerinde yapılan t testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Rehber öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerinin karşılaştırılması yapılırken örneklemden kişi sayısının düşük olması nedeniyle Mann-Whitney U testi uygulanmış ve anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Öğrenciler içinde 3. ve 4. Sınıf öğrencileri arasında yapılan karşılaştırma sonucunda 3. sınıf öğrencilerin uygulamayı daha olumlu bulduğu görülmüş; 4. Sınıf öğrencilerinin staj döneminde okullarda buldukları süreç içinde uygulamaları ve uygulamalardaki eksiklikleri gözlemlene fırsatları olması nedeniyle anlamlı farkın 3.sınıf öğrencileri lehine çıktığı düşünülmektedir.

Öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerinin karşılaştırılmasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ve öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasını öğrencilere oranla daha olumlu buldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Eğitim fakültesinden araştırmaya alınan psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü ile sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin görüşleri değerlendirilirken Mann-Whitney U testi uygulanmış ve anlamlı bir farklılık olduğu, sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerinin psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin görüşlerinden daha olumlu olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle daha fazla bire bir ilişkide ve iletişimde bulunması nedeniyle; sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerinin, rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinden daha olumlu olduğu düşünülmektedir. Okulda yaşanan sorunlarda öğrencilerin ilk olarak rehber öğretmenin danışmanlığına başvurmaları gerektiği fakat rehber öğretmenin çok fazla öğrenci sorumluluğunda bulunması ve okullardaki rehber öğretmen sayısının yeterli olmaması sebebiyle okul sosyal hizmetinin gerekliliği ortaya çıkmakta ve okulda; okul yönetimi, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen ve sosyal hizmet uzmanından oluşan multidisipliner bir ekip çalışması yürütmeleri gerektiği ortaya konmaktadır.

5.1. Öneriler

Yapılan çalışma sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda birtakım öneriler şöyle sıralanabilir:

- ✓ Örnekleme alınan öğretmenlerle kaynaştırma eğitimi ile ilgili yapılan araştırma bulguları neticesinde kaynaştırma eğitiminin gerçekleştirilmesinde yaşanan en büyük sorunun okullardaki koşulların engelli öğrenci için sağlıklı bir ortam oluşturmadığı üzerinedir. Öncelikle eğitimin gerçekleştirilmesinde okul ortamlarının engelli öğrenci ve engel türlerine yönelik yapılandırılması önerilebilir.
- ✓ Kaynaştırma öğrencilerinin kendilerinden beklenen sosyal becerileri ortaya koyabilmeleri için bu konuda desteklenmeye ve becerilerin kazanımına ilişkin özel bir eğitime ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle; öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri için sınıf içi sosyal becerilerin öğretimine ve sosyal yeterliliğinin geliştirilmesine yönelik programlar oluşturması önerilmektedir.
- ✓ Kaynaştırma uygulamasının gerçekleştirildiği okullarda sınıf öğretmenlerine, özel gereksinimli öğrencilere, ailelere; özel eğitim

Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği

uzmanının bulunmadığı okullarda rehber öğretmenlere; özel gereksinimli öğrenciler için öğretimi uyarlama, öğretim ortamlarını düzenleme, bireysel eğitim planı hazırlama, öğretimi değerlendirme ve sınıf yönetimi gibi konularda etkili hizmet içi eğitimler düzenlemesi ve destek sınıflarının oluşturulması gerekmektedir.

- ✓ Ailelerin çocuklarının engel durumunu kabul etmemesi veya çok geç kabullenmesi gibi durumlarda engellilikle ilgili ailelere gerekli eğitimin verilmesi, bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yapılması yapılmalıdır. Aynı zamanda ilköğretim programında bireysel farklılıkları anlamaya ve bireysel farklılıklara saygı duymaya yönelik kazanımlar ve etkinlikler artırılmalıdır.
- ✓ Araştırma sonucunda rehber öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına daha çok eğitici rolleriyle baktıkları, çözüm odaklı çalışmak yerine sadece okul ortamı içinde çalışma yürüttükleri görülmektedir. Oysa özel ilgi gerektiren ve toplumla bütünleşmesi amaçlanan kaynaştırma uygulamasında çoklu perspektif önem arz etmektedir. Yaşanan sorunların çözümü ve olası sorunların önlenmesi için okul, aile ve çocukla çalışmalar yürütülmesi gerekmektedir. Bu noktada da rehberlik öğretmenlerinin danışmanlığındaki çocuk sayısının çok fazla olması, aile ve sosyal çevre gibi faktörlerin tam anlamıyla çalışmaya dahil edilmemesi ve okullardaki yoğun mevcuda rağmen rehber öğretmeni sayısının tek olması sebebiyle rehberlik servisinin yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Multidisipliner gerçekleştirilecek bir çalışmayla sorunların büyük oranda ortadan kaldırılacağı ve kaynaştırma uygulaması kapsamında eğitim gören öğrencilerin işlevselliğinin sağlanacağı düşünülmekte, bu nokta da okul sosyal hizmetinin işlev görmesi gerektiği düşünülmektedir.
- ✓ Okullarda kurulacak sosyal hizmet birimi tarafından; okullardaki öğretmenler, okul yönetimi, okulda çalışan personel, kaynaştırma öğrencilerinin ve normal gelişim gösteren öğrencilerin aileleri ve makro düzeyde okulun bulunduğu sosyal çevrede çalışmaların yürütülmesi öngörülmektedir. Okulda yaşanan sorunlarda öğrencilerin ilk olarak rehber öğretmenin danışmanlığına başvurmaları gerektiği fakat rehber öğretmenin çok fazla öğrenci sorumluluğunda bulunması ve okullardaki rehber öğretmen sayısının yeterli olmaması sebebiyle okul sosyal hizmetinin gerekliliği ortaya çıkmakta ve okulda; okul yönetimi, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen

ve sosyal hizmet uzmanından oluşan multidisipliner bir ekip çalışması yürütmeleri gerektiği ortaya konmaktadır.

Kaynakça

Aykara, A. 2010. Kaynaştırma Eğitimi Sürecindeki Bedensel Engelli Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler ve Okul Sosyal Hizmeti, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Batu,S.,İftar,Kırcaali,G,(2010). “*Kaynaştırma*” Kök Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara , 7-18.

Duyan, V. ve Duyan, G.Ç. ve ark.(2008). Lisede okuyan öğrencilerin yalnızlık durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*. 33, 28-41.; akt. Duyan, V. ve Özbeşler, C. (2009). Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet. *Eğitim ve Bilim*,34,154, s.17-25.

Fırat, T. (2014). Farklı Eğitim Kademelerinde Görev Yapacak Öğretmen Adaylarının Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl,7, sayı:18.

Gözün,Ö.,Yıkmış,N,(2004). “*İlköğretim Müfettişlerinin Kaynaştırma Uygulama- sına İlişkin Görüş ve Önerileri*” Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Özel Eğitim Dergisi,5 (2) 79-88

Türkoğlu, Y.K. (2007). İlköğretim Okulu Öğretmenleriyle Gerçekleştirilen Bilgilendirme Çalışmalarının Öncesi ve Sonrasında Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Ünal, F. (2010). Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı Sınıflardaki Öğretmen, Normal Gelişim Gösteren Öğrenci ve Engelli Öğrenci Velilerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana

186 Ahmet Bilal DEMİRCİ-Emin MAMMADOV-Mustafa Recep YILMAZOĞLU

**Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Rehberlik Ve Sınıf Öğretmenleri İle Eğitim
Fakültesindeki Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Kocaeli
Örneği**